

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

STÄNDIG UTSTÄLLNING AV
BRODERIER & KONSTVÄVNADER
 MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN
RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR
ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A/B NORDISKA KOMPANIET
 THYRA GRAFSTRÖM / STOCKHOLM

COLLAN-OLJAN,

världens förnämsta läderpre-
 servativ, gör skodonen *absolut*
 vattentäta och *minst dubbelt*
varaktiga.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN
 T. OLSEN, Stockholm.

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN

Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL von HOLSTEIN
 LILLA VATTUGATAN 14, 1 fr., vid Brunkebergstorg

Allm. Tel.
183 36

*Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker,
 hyresärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
 Även skriftliga förfrågningar besvaras.*

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :-: STOCKHOLM n. T. 60 48

Sverges äldsta, största och bäst
 renommerade *specialaffär* i

Siden- och Ylleklän-
 ningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

Telefon
539
Malmö

Perslow's

SIDEN- &
 MANUFAKTUR-
 AFFÄR

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VII

MARS 1920

HÄFTE 3

Den civila statstjänsten.

Sedan riksdagen förra året antog vilande förslag om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor, har regeringen även på ett annat område velat åvägbringa tillämpning av principen om mäns och kvinnors likställighet. Sommaren 1919 tillsattes sålunda en kunglig kommitté för utredning av frågan om vidgad rätt för kvinna att vinna tillträde till civil statstjänst, och för ett par veckor sedan blev första delen av sagda kommittés betänkande färdigt. Det är undertecknat av fru Emilia Broomé såsom ordförande samt av komminister H. Hallén, advokaten Mathilda Staël von Holstein och byråchefen H. von Schulzenheim, vilken under arbetets gång efterträtt byråchefen S. Ribbing. Det uppdrag, som lämnats dessa sakkunniga, har i främsta rummet varit att utreda vilka civila statstjänster som lämpligen böra öppnas för kvinnor. Härtill kommer uppgiften att behandla grunderna för de kvinnliga tjänstemännens avlöning liksom deras pensionsförhållanden samt frågan, i vad mån och under vilka villkor gift kvinna skall äga behörighet till statstjänst.

Den nu föreliggande delen av kommitterades betänkande berör endast frågan om vilka statstjänster, som skola göras

tillgängliga för kvinnorna. Och även detta spörsmål är allenast till en del upptaget till behandling. Betänkandet avser sålunda uteslutande de befattningar, som beröras i grundlag, eller med andra ord sådana tjänster, vars innehavare utnämnas av konungen, vare sig detta sker genom fullmakt eller förordnande. Orsaken varför dessa befattningar upptagits först är flerfaldig, starkast torde framträda den praktiska bevekelsegrunden, att ändring av grundlag kräver längre tid. Under förutsättning att innevarande riksdag, som är den sista i perioden, antager de nu föreslagna ändringarna i regeringsformen, skulle, sedan kommitterade framdeles utrett alla momenten i sitt uppdrag, hela frågan kunna vinna sin lösning någon gång under nästa treårsperiod.

Kommitterade utgå från den principen att bestämmelserna i grundlagen böra hållas så vida som möjligt och att de närmare grunderna skola upptagas i en särskild lag, till vilken grundlagen hänvisar. En sådan speciallagstiftning skall angiva icke blott till vilka fullmaktstjänster utan även till vilka statstjänster i övrigt kvinnor skola ha tillträde samt dessutom upptaga grunderna för de kvinnliga befattningshavarnas

avlönings- och pensionsförhållanden jämförda med mäns, ävensom för gift kvinnas ställning såsom statstjänare.

Innan kommitterade framlägga sina förslag till ändring av vissa grundlagsparagrafer, ha de ansett det nödvändigt att förebringa en utredning om vilka fullmaktstjänster utöver de redan tillgängliga lärartjänsterna, som böra öppnas för kvinnor. Vid sin prövning av denna fråga utgår kommittén från den uppfattningen, "att kvinnor i princip böra ha samma rätt som män till fri och öppetävlan om statsämbetena" och att denna princip bör komma till uttryck i lagstiftningen. Stöd för denna grundsats förebringas i en allmän motivering, som, präglad av saklig och logisk syn på nutidens kvinnoarbete, framlägger detta arbetes utvecklingsgång. Det anföres, "att det skulle innebära en djup orättvisa, om samhället, då det i alla fall icke kan hejda den sociala utveckling, som förlägger kvinnornas verksamhet till allt större del utom hemmet, skulle hindra henne från att komma lika långt som mannen endast på den grund, att hon är kvinna". Den stundom uttalade farhågan, att här ifrågasatta reform skulle medverka till att kvinnorna alltmer droges från hemmen, bemötes därmed, att i de land, där man hittills kunnat förvärva någon erfarenhet, endast ett fåtal kvinnor bekläda statsämbeten. "Det samhälle", heter det vidare, "som accepterar den socialt oändligt mera betydande användningen av kvinnor i industriellt och annat sämre avlönat arbete, torde icke på fullt allvar kunna godtaga användningen, att ett öppnande av tillträde för det jämförelsevis ringa antalet akade-

miskt bildade kvinnor till statens högre ämbeten skulle kunna medföra några sociala skadeverkningar eller utgöra någon fara för släktets bestånd." Kommitterade betona reformens stora principiella betydelse. Staten skulle därigenom erkänna den sunda, rättvisa och sporrande principen om fri tävlan för alla dugliga. "Om det i stort sett icke längre uppdrages någon gräns för kvinnornas möjligheter att nå fram till krävande och betydelsefulla uppgifter, skall i deras uppfostran och undervisning ej längre det mindre ansvarskännande moment få utrymme, som i många fall lätt alstrats i känslan av att kvinnan blott äger tillträde till lägre och begränsade verksamhetsområden." Detta sista uttalande är särskilt värt att begrundas; trots all dess hovsamhet i form, sätter det dock fingret på en punkt, som ömmar.

Kommitterade diskutera ganska utförligt vilka slag av statstjänster, som böra göras tillgängliga för kvinnor. De militära och civilmilitära befattningarna anses uteslutna, då kvinnor äro befriade från värnplikt. Beträffande den civila statstjänsten åter böra endast tungt vägande skäl få föranleda undantag från principen om kvinnors och mäns lika berättigande. Det skall kunna påvisas, att kvinnas innehav av det undantagna ämbetet skulle kunna medföra direkt skada för staten.

Kvinnans mindre fysiska styrka har i samband med fråga om tillträde till vissa statstjänster tidigare föranlett nog så långa diskussioner. Detta kvistiga problem löses nu genom hänvisning till den praktiska tillämpningen. Då någon all-

mängiltig norm för kvinnas fysiska kraft ej låter sig uppställas, kan lagen ej draga någon gräns mellan de tjänster, som kvinnan orkar med, och de, som överstiga hennes krafter. Lagstiftningen bör därför ur denna synpunkt ej alls undantaga några befattningar. För de tjänster, som fordra ett särskilt mått av fysisk styrka, äro redan kompetensfordringarna sådana, att de utestänga flertalet kvinnor från tävlan; de kvinnor däremot, som kunnat göra sig kompetenta trots de krävande fordringarna, finnes det givetvis ingen anledning att vägra tillträde på grund av bristande fysisk förmåga.

Beträffande öppnandet av chefsbefattningar erinrar kommittén därom, att det naturligen kommer att dröja en avsevärd tid innan någon kvinna hinner förvärva den erforderliga ämbetsmannaträning, som kräves för en chefspost. Dessutom måste det tillmätas stor betydelse att på lärarbanan, där kvinnor längst varit verksamma, staten redan erkänt deras förmåga att inneha jämväl rektorstjänster. Detta talar för att chefsbefattningarna ej böra undantagas. En ytterligare trygghet ger den vissa förutsättningen, att dylika platser ej tillsätts utan en grundlig prövning av sökandes förutsättningar.

Befattningarna inom den civila administrationen — statsrådsämbetena däri inbegripna — anses i allmänhet böra öppnas för kvinnor. Det påpekas att vissa grenar av den högre förvaltningen skulle vinna på att tillgodogöra sig kvinnlig sakkunskap. Särskilt gäller detta om den högre skoladministrationen och de avdelningar av statsstyrelsen, som ha sociala uppgifter sig anförtrodda,

t. ex. inom administrationen av fattigvård och hälsovård, inom pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, kontrollstyrelsen m. fl. liknande verk.

Från den allmänna regeln vilja dock kommitterade undantaga några befattningar inom den administratiella förvaltningen såsom icke lämpliga att öppnas för kvinnor. Hit höra i första rummet sådana tjänster, vars innehavare ha att svara för yttre ordning och allmän säkerhet. Kvinnor anses näppeligen kunna uppträda med auktoritet gentemot en folkmängd ej heller lämpligen taga befäl över sammandragen större polisstyrka. Även om en och annan kvinna kan tänkas ha förutsättningar för en sådan uppgift, är det allmänna betraktelsesättet ej moget för att tillerkänna henne erforderlig auktoritet. Ur denna synpunkt önska kommitterade undantaga befattningarna såsom landshövdingar och överståthållare, landssekreterare och länsassessorstjänsterna m. fl. Härav följer också, att kvinna icke bör få utöva tjänst som polismästare, polisintendent, poliskommissarie och liknande. Ur disciplinär synpunkt böra vidare undantagas direktörsbefattningarna vid fängelser eller korrektionsanstalter med huvudsakligen manliga fångar. Även föreslås att icke öppna befattningarna vid väg- och vattenbyggnadskåren samt lots- och fyrinrättningarna, av det skäl att dessa tjänsters innehavare i händelse av krig skola stå till arméns eller flottans förfogande.

Ett viktigt undantag inom administrationen återstår ännu att nämna. Det är, att den diplomatiska banan förbehålles männen. Som skäl härför anges, att hänsyn till det egna landets intressen kräva

att internationella uppfattningar på detta område icke åsidosättas. Kommitterade bestrida icke att kvinnor kunna ha förutsättningar för diplomatiska och konsulära värv men uttala att "hänsynstagande till internationella sedvänjor och åskådningar tillsvidare påkalla, att kvinnor i regel icke berättigas att i utlandet utöva representantskap för vårt land." Det nu anförda säges särskilt gälla i förhållande till de många utomeuropeiska länder, där Sverige numera i ett allt större antal måste ha diplomatiska och konsulära representanter. Någon åtskillnad mellan olika länder anses icke lämpligen kunna genomföras, då förhållandenas krav bäst tillgodoses om vederbörande tjänstemän kunna med full frihet förflyttas. Vissa befattningar inom utrikesdepartementet, som stå utanför den vanliga diplomatiska karriären, föreslås dock tillgängliga för kvinnor. Detsamma gäller om befattningar såsom socialattaché.

Med avseende på befattningarna inom den judiciella förvaltningen anse kommitterade att giltiga skäl ej förefinnas för kvinnornas utestängande från domareämbetena. De ingå emellertid här på en närmare motivering. Å ena sidan har det gjorts gällande att kvinnan skulle vara mindre lämpad som domare, därför att hon skulle komma att låta mera behärska sig av sina subjektiva känslor och av de första omedelbara intrycken. Häremot har å andra sidan framhållits, att om det personliga skulle vara mera framträdande hos kvinnan, detta icke behövde göra henne mindre skickad för ifrågavarande uppgifter. Det betonas, att de egenskaper som kvinnorna hittills företrädesvis utvecklats och som därför betecknas som kvinnliga,

med all sannolikhet i hög grad bero av de förhållanden varunder flertalet kvinnor hittills levat. "Över huvud torde", fortsätta kommitterade, "den miljö, inom vilken en människa uppfostras, utbildas och verkar, hava sitt stora inflytande på hennes utveckling och egenskaper. Så torde de juridiska studierna jämte den vidare utbildning, som är en ytterligare förutsättning för utövande av domareämbete, vara ägnade att utveckla objektivitet och omdömesförmåga". Kommittén föreslår att samtliga domaretjänster och alltså även de högsta, justitieråds- och regeringsrådsämbetena, böra göras tillgängliga för kvinnor. Endast befattningarna vid krigsrätterna skola vara männen förbehållna. Kvinnorna få alltså icke bli vare sig krigsdomare eller auditörer.

Som bekant undanröjdes redan år 1909 det grundlagsenliga hindret för kvinnas tillträde till läkarebefattningar, beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd och skön konst och lärarebefattningar, med undantag av de teologiska professurerna. Känt är även hur detta beslut hittills varit en reform på papperet utom i fråga om lektorat, adjunkturer och en del rektorat. Nu är det kommitterades mening att en kommande speciallagstiftning skall bereda kvinnor tillträde till samtliga befattningar inom dessa grupper. Det förmenas dem ej längre att bli teologie professorer, och den kvinna, som kan dokumentera sin lämplighet för uppgiften före manliga medsökande, har till och med utsikt att utnämnas till rektor för ett gossläroverk. Ett undantag göres dock genom förslaget att kvinna ej skall

kunna inneha militärläkaretjänst. Kommitterade ha tydligen varit fasta i principen att hålla kvinnorna borta från alla tjänster, som ha något med krigsväsendet att skaffa.

Av de många befattningar betänkan- det upptager till behandling återstår ännu att nämna den grupp, som omfattar de prästerliga tjänsterna. Efter en motivering, som avspeglar den debatt vilken sedan någon tid pågår om kvinnans inträde på prästbanan, uttala sig kommitterade med full anslutning för tanken att prästämbetet skall kunna utövas även av kvinnor. Det på vissa kyrkliga håll framförda förslaget att skapa ett slags lägre kvinnliga "halvpräster" avvisas bestämt.

Emellertid har kommittén och det med fullt fog velat skapa garantier för att ingen församling skall under några förhållanden mot sin vilja kunna få en kvinnlig präst sig påtvingad. I detta syfte föreslås en del bestämmelser. Dessutom ha kommitterade i överensstämmelse med sin allmänna princip undantagit regementspastorstjänsterna såsom icke tillgängliga för kvinnor.

Den utredning kommitterade lämnat med avseende på kvinnas ökade behörighet till civil statstjänst har till närmaste ändamål att tjäna som bakgrund för de grundlagsändringar de föreslå. Dessa äro i huvudsak följande. I regeringsformens 28 § skall det gamla partiella tillägget till kvinnornas förmån utgå och ersättas med allmän bestämmelse om att svenska kvinnor skola kunna av konungen utnännas till ämbeten och tjänster. Det utsåges dock att detta utnämmande skall ske "enligt grunder, som fastställas i särskild av Konungen och riksdagen

stiftad lag". Beträffande de prästerliga tjänsterna skall denna speciallagstiftning ha kyrkolags natur, varför även kyrkomötets medverkan kräves. Dessutom skola de paragrafer, som handla om utnämmande av ledamöter i statsrådet, högsta domstolen, regeringsrätten och lagrådet samt om tillsättande av justitiekansler, justitie- och militieombudsman, omformuleras så att ordalydelsen ej lägger hinder i vägen för kvinnas utnämmande.

Om nu till sist ett omdöme skulle försökas beträffande här refererade kommittébetänkande, måste detta omdöme framför allt forma sig till ett tack för det sätt varpå kommitterade gripit sig an med sin uppgift. Det torde vara första gången i Sverges inre historia, då en kunglig kommitté, som helhet betraktad, gått till behandlingen av spörsmål rörande kvinnoarbete i statstjänst med en verklig och levande kunskap icke bara om statstjänsten utan även om kvinnoarbetet, dess utvecklingsmöjligheter och anpassningsförmåga. Visserligen är principen om likställigheten mellan könen icke fullt genomförd i betänkan- det. Uteslutandet av de militära tjänsterna torde dock ingen sörja över. Betänkligare äro en del av undantagen på den civila statstjänstens område, och det torde vara bortskärandet av de diplomatiska och konsulära befattningarna, som kommer att vålla den största missräkningen. Emellertid, när tiden är inne för den förebådade speciallagstiftningen, få nog anhängarna av kvinnoarbetets utveckling vara nöjda och till och med ganska glada, om riksdagen är villig att gå efter de linjer kommitterade nu uppdragit.

Vad som däremot är ägnat att fram-

kalla oro, är att regeringsformen ej heller denna gång kan få giva direkt besked, utan att det alltjämt skall hänvisas till grunder, som av konungen och riksdagen skola bestämmas. Erfarenheten har lärt kvinnorna att det stundom kan taga en orimligt lång tid att fastställa sådana grunder och att dessa även kunna utnyttjas som mer eller mindre oöverstigliga hinder. Erkännas skall dock att frågan om "grunder" kan komma att ligga bättre denna gång. Dels skall förslag om närmare bestämmelser utarbetas för alla tjänsterna samtidigt, dels har den när-

mast intresserade parten, d. v. s. kvinnorna, numera större förutsättningar att göra sig påmint. Härtill kommer att den nu föreslagna lydelsen av 28 § R. F. utan samtidig speciallagstiftning skulle innebära en tillbakagång. Om alltså innevarande riksdag, såsom är att hoppas, godkänner de föreslagna grundlagsändringarna, bör detta emellertid ske med en sådan motivering att s n a r speciallagstiftning med fastställande av erforderliga grunder blir på ett tillfredsställande sätt garanterad.

AXIANNE THORSTENSON.

Leopoldine Kulka.

Med Leopoldine Kulkas hastiga död har den österrikiska kvinnorörelsen gjort en stor och svårsättlig förlust. Från den henne närstående vännen och medarbetaren, fru Olga Misar, ha dessa minnesord kommit till oss.

Den 2:dra sistlidne januari gick Leopoldine Kulka bort, offer för en lömsk förkylning. Under långa år verkade hon, först som styrelseledamot sedan som ordförande, i *Allgemeiner österreichischer Frauenverein* i det offentliga och var vida känd som talarinna och skriftstäl-larinna. Med hänförelse tog hon upp arbetet för kvinnornas sociala och ekonomiska likställighet med männen, och många lagbestämmelser, vilka nu betraktas som självfallna, många rättigheter, som kvinnorna nu äro i åtnjutande av, ha kommit till på hennes förslag och genom hennes ivriga agitation. Hennes arbete inom kvinnorörelsen gjorde henne aldrig fanatisk eller ensidig, för henne stod detta alltid som striden för

att få en stor oförrätt avlägsnad, och var och en, som led under annan oförrätt, fann hos henne samma varma medkänsla för sin sak.

Fru Kulka hörde till de få människor, vilka från krigets första dag togo avstånd från det, vilka inte ett ögonblick läto sig fångas in under den patriotiska suggestionen, och hon gjorde allt som stod i hennes förmåga för att i ord och skrift bekämpa andras krigshypnos. *Neues Frauenleben*, vår av henne redigerade kvinnotidning, har alltigenom stått på folkförbrödringens ståndpunkt, och de flesta och bästa artiklarna i denna riktning ha flutit ur hennes penna.

Ingen uppgift syntes henne för tung, när det gällde att förbättra hennes medmänniskors lott, samtidigt kände hon väl måttet av sin egen kraft. Hon förstod som knappast någon annan att bedöma när ögonblicket för handling var inne,

när det var tid för henne och hennes påverkan. Denna instinkt var hennes säkra ledare när hon bildade fredspartiet, som sedan fick en så stor framgång och som tack vare hennes självständiga omdöme och hennes uthållighet så tappert höll ut i kampen mot motståndarna.

När Haagkongressen kom till stånd 1915 deltog fru Kulka däri som Allgemeiner österreichischer Frauenverein's representant, och den entusiasm för internationell samverkan, som hon förde med sig därifrån, blev grundlaget för det mångsidiga fredsarbete hon under krigets fortgång under de mest svåra förhållanden fullföljde. Det gällde inte endast att trotsa de förföljelser och de hinder regeringen lade i vägen för hennes strävanden, det gällde också att hårdna ut i att stå ensam, angripen av annars likasinnade grupper av kvinnor. Arbetet för fred ansågs på alltför många håll som ett landsförräderi och som ett försök att försvaga det egna folkets led, medan fienden stod stark och utan förbarmande. Det var inte lätt att under sådana förhållanden bli trogen sin övertygelse och arbeta lugnt vidare, ty fru Kulka hade en stark ansvarskänsla och var alltid klart medveten om vilka vittgående följder arbetet i det offentliga under så ödesdigra och tunga tider medför. Dock befastade sig allt mer folkförbrödringens idé hos henne, och hon

var övertygad om att hon var på rätt väg med sitt fredsarbete.

Fru Kulkas livsprincip var trohet mot sig själv och oböjligt mod utåt. Delvis är den principen, som blev Allgemeiner österreichischer Frauenverein's heliga tradition, ett arv av Auguste Fickert, den uppburna österriskiska kvinnoledaren, i vilket fall som helst har den behärskat Leopoldine Kulkas hela liv, allt hennes görande och låtande. Den fasthet hennes personlighet härigenom fått mildrades av en stor personlig älskvardhet; hennes förakt för det konventionella modererades lyckligt av en inre finhet, en sig aldrig förnekande takt och gåvan att kunna sätta sig in i olikatänkandes uppfattningar. I politiken var hennes ståndpunkt att framför allt icke kompromissa, att icke av opportunism förråda sin ståndpunkt; i privatlivet såg hon endast mänskorna med deras sorger och fröjder och glömde lätt allt det som försvårar vägen från ett kännande hjärta till ett annat. Endast de, som stodo henne nära, kunna fullt uppskatta vilka kostbara sinnets och förståndets egenskaper, som med henne gått förlorade, och de kunna blott önska, ur djupaste hjärta, att de många, som kände henne i livet, nu efter hennes död söka gå hennes väg och likna henne.

Wien i februari.

OLGA MISÄR.

Uttalanden om den nya giftermålsbalken.

På förslag av Fredrika-Bremer-Förbundet ha styrelserna för ett flertal stora kvinnoorganisationer gjort en del uttalanden med anledning av K. Maj:ts proposition till 1920 års riksdag om ny giftermålsbalk m. m.

Ett första uttalande i dagspressen var föranlett av en från olika håll framförd tanke att uppskjuta behandlingen av det föreliggande förslaget till dess kvinnorna vid valurnorna fått tillfälle att tillkännage sin ställning i frågan. Mot detta anföra kvinnoföreningarna att under lagförslagets utarbetande kvinnor ur skilda politiska och sociala läger upprepade gånger givit uttryck åt sin uppfattning och sina önskemål och att deras huvudsynpunkter vunnit beaktande i den nu föreslagna giftermålsbalken. De finna därför intet skäl föreligga för uppskov med frågans behandling, men hysa starka tvivel om nyttan av att den nya äktenskapslagen göres till politisk stridsfråga och drages in i en allmän valkampanj.

Sedermera har en skrivelse avlåtits till riksdagens första lagutskott, dit förslaget om ny giftermålsbalk blivit remitterat. I skrivelsen uttalas anslutning till den kungl. propositionen och en livlig förhoppning att förslaget vid innevarande riksdag upphöjes till lag. De principer kvinnorna önskat se genomförda ha kommit till uttryck i den av lagberedningen utarbetade och nu för riksdagen framlagda giftermålsbalken. Mannens målsmanskap över hustrun har

fullständigt upphävts och vården om barnen givits åt föräldrarna i förening. Hustruns arbete i hemmet har tillbörligen värdesatts, varjämte hon fått en större ekonomisk självständighet. Det heter i skrivelsen att dessa principer i den form de kommit till uttryck i lagförslaget synas ägnade att lagfästa en sådan gestaltning av familjen som kan utgöra en bärande grundval för uppbyggande av goda hem till de enskildas och samhällets bättnad.

Vissa av de föreningar, som under tecknat skrivelsen till lagutskottet, ha tidigare framställt åtskilliga synpunkter, som icke vunnit beaktande i den kungl. propositionen. Till dessa yrkanden höra att båda föräldrarna skulle dela icke blott vårdnaden utan även förmynderskapet över de omyndiga barnen samt att gift kvinna efter vederbörlig anmälan skulle ha rätt att bära endast sitt eget namn. Dessa önskemål ha icke upprepats i framställningen till lagutskottet med hänsyn till den formulering lagförslaget i stort sett erhållit. Det säges dock tydligt ifrån att den tidigare intagna, från det kungliga förslaget avvikande ståndpunkten i vissa detaljfrågor alltjämt vidhålls av ifrågavarande föreningar.

I här nämnda uttalanden, uppropet i pressen och skrivelsen till lagutskottet, ha jämte Fredrika-Bremer-Förbundet deltagit styrelserna för Föreningen frisinnade kvinnor, Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, Socialdemo-

kratiska kvinnornas centralstyrelse, Svenska kvinnornas nationalförbund, Sveriges moderata kvinnoförbund och Vita Bandet. Dessutom har skrivelsen till utskottet undertecknats av Kristliga föreningen av unga Kvinnor.

Kringblick.

Internationalismens renässans. De två tillämnade internationella kvinnokongresserna, Internationella rösträttsalliansens i vår och Internationella kvinnoförbundets i höst, ta på respektive håll intresse och krafter i anspråk. Förhållandena göra att de i mera än ett avseende äro betydelsefulla. Oavsett de ärenden av vikt, som föreligga till behandling, är nu den anmärkningsvärda stund inne när de så länge skilda ländernas kvinnor skola mötas inom de organisationer, som före världskriget bundo dem samman i en syskonkedja men som under dessa sorgliga år icke kunnat eller vågat funktionera som internationell sammanhållning.

Internationella rösträttsalliansens möte, det första av de två, har redan givit offentlighet åt huvudpunkten på förhandlingsprogrammet. Det rör sig, som naturligt är, om riktlinjerna för alliansens framtid. Den inte förutsedda snabbhet, med vilken frågan om erkännandet av kvinnornas medborgarskap utvecklats sig — och lyckligen lösts — under krigsåren inom ett flertal länder, gör det till en automatisk nödvändighet att diskutera rösträttsalliansens fortbestånd, med eller utan förändrat program.

Åsikterna gå givetvis i sär, och det är därvid två bestämda huvudriktningar, som göra sig gällande. Schweiz önskar för sin del att alliansen skall oförändrat fasthålla vid sitt nuvarande program med ändamål att kraftigt hjälpa de ännu rösträttslösa ländernas kvinnor, då däremot Holland, Danmark och England yrka på en uppgift vidgad utöver den direkta rösträttspropagandan; alliansens arbete

borde omfatta aktion för full likställdhet mellan män och kvinnor på alla samhällslivets områden. Holland och England yrka även på upptagandet av ett par preciserade krav: Holland att alliansen skall opponera mot arbetarekonferensens i Washington antagna resolution om restriktioner av kvinnoarbete, England att alliansens agitation skulle inriktas på att genom Nationernas förbund vinna en förbättrad ställning åt kvinnorna.

Schweiz stöder sin mening på argumentet att internationell propaganda är enda vägen för att övervinna det motstånd och den likgiltighet som möta de rösträttslösa kvinnorna inom det egna landet. En serie av konferenser i de rösträttslösa länderna, ledda av politiskt fullberättigade kvinnor och av kvinnliga medlemmar av riksförsamlingar, framhålles som alliansens riktiga aktionsprogram för närvarande.

Danmark yrkar på alliansens omorganisation efter mönster av Dansk Kvindesamfund med dess allmänna kvinnosaksprogram.

Englands yrkande är, som redan nämnts, liknande, i det dess proposition omfattar arbete för full politisk och social frihet och självbestämmanderätt för kvinnorna. Vidare föreslås att inträde i alliansen skall stå öppet varje förening i de olika länderna, som arbetar i liknande syfte, samt att dessa föreningsdelegerade skola äga full rösträtt inom alliansen. Till sist begäres att frågan om alliansens förhållande till andra internationella kvinno sammanslutningar skall upptagas till behandling vid kongressen och att alliansens exekutivkommitté skall tillsätta ett särskilt utskott, som skall närmare utreda denna sak.

Från England föreligger för övrigt, liksom från Holland, ett genomarbetat och detaljerat programförslag, med preciserade yrkanden i fråga om kvinnornas ställning inför lagen och i samhället. I huvudsak sammanfalla de två ländernas förslag, endast mindre detalj avvikningar förekomma.

För övrigt är den sista stora nyheten angående kongressen den, att den alls inte blir i Spanien utan i Genève. Orsaken till denna uppseendeväckande omkastning är höljd i ett visst dunkel. Det talas om att de spanska ka-

tolikerna skulle börjat få samvetsbetänkligheter. Kanske vore det hela ett trohetsbrott mot den heliga kyrkan? En för stark självständighetsaktion — och alliansen består ju för det mesta av protestanter! Härmed må förhålla sig hur det nu kan. Ett faktum är

att kongressen sammaträder i Genève, och icke i Madrid, den andra veckan i juni. En hjärtlig välkomsthälsning har utgått till de olika ländernas rösträttsföreningar från de internationella kongressernas stad par préférence.

Sophia Elisabeth Brenner.

I.

I Schücks illustrerade svenska litteraturhistoria citeras berömmade några fru Brenners ord i hennes på tyska avfattade självbiografi: "Was ist aber an der Weiber Scharfsinnigkeit gelegen? Die Welt wird doch wohl bestehen können, und ob ich bisweilen je einen Vers gemacht, ist es hauptsächlich desswegen geschehen, weil mein lieber und leutseeliger Eheherr sich sonderlich daran belustigte; wäre auch wohl kein einziger ohne sein inständiges Anhalten jemals an Tages Licht gekommen." Känner man icke till Sophia Elisabeth Brenner annat än genom detta citat och den det samma förutskickade karakteristiken, får man en icke så litet missvisande föreställning om hennes tankeriktning i fråga om kvinnors sysslande med bokliga konster. Fru Brenner har visserligen också skrivit:

Man tål ej kvinfolck stort, som efter månen
skytta,

Och bland sitt husgeråd tub, glob och måttstaf
flytta.

Den tid är längst förbi, då slika kvinfolck
gälde.

Bäst är för oss att gå en mera sedig bahn,
För begge könen se vi vissa gränser stälde,
Från urmins tider är man redan därvid vahn,
Jag gillar vanan och är nöjd med skiljemuren,
Ty begge ha så nähr en ålder med naturen.

Dessa sista rader ser man också här och där citerade på tal om fru Brenner.

Som idog husmoder och mor till femton barn, som äkta borgerlig matrona och därjämte av hela sin omgivning frikostigt hyllad för egna vittra alster, hylad som märkligt och berömligt undantag, hade fru Brenner föga anledning eller fallenhet för starkare opposition emot *status quo*. Under karolinska tiden fanns individualism och därmed följande gensaga mot det bestående knappast hos andra än fribytare. Hur betecknande är icke Columbus' utförliga berättelse om Lasse Lucidors sjungande på gatan och underlåtenhet att hälsa på greve Per Brahe. Columbus citerar Lucidors självförsvar för sitt uppseendeväckande beteende: "Då bemötte han mig om icke vädret eller luften voro allmänna och alltså hvar och en hade fritt till att bruka henne vare sig i sång, spel eller tal. Så vore ock tungan hans egen och visan, den han sjöng, hade han själv komponerat." På uppmaningen att "bättre använda sina gåvor och söka ynnest hos de höga, därav han kunde vinna både födan och äran" svarade Lucidor bl. a., att "det vore väl toktigt att sälja sin frihet för några hundra

riksdaler om året. Och därtill vore det en idel inbillning om den äran" etc.

Sådan genstörtighet mot god ordning kunde förekomma hos en skald, som var "intet annat än skald" — och krogkund. Fru Brenner var borgerligt robust och borgerligt snusförnuftig. Hon var kvinna, orubbligt inpassad i ett lugnt och hedersamt familjelivs ram. Revolutionär kunde hon icke vara.

Men så kalkborgerligt rättrogen i avseende på sitt kön, som det av Schück valda citatet ur hennes självbiografi låter förmoda, var hon ingalunda. Upprepade gånger har hon i själva verket uttalat en uppfattning, som går i alldeles motsatt riktning emot orden: "Was ist an der Weiber Scharfsinnigkeit gelegen?" Detta är av så mycket större betydelse, som hon vid de flesta av dessa tillfällen alls icke har sig själv i ögonsikte. De låta sig sålunda icke bortförklaras som tillfälliga ingivelser av självbehaglighet eller "fåfänga" — denna fåfänga, för vilken manliga litteraturhistorici ha så övernaturligt skarp blick, när de behandla kvinnliga författare.

I verserna "till den vördige och höglärde herr mag. Petrus Hesselius öfver de af honom på svenska vers beskrifne patriarchinnor" 1710 ordar fru Brenner i frågan om gagnet eller skadan för "qvinfolck" av "lärdom". Hon börjar med att genast fastslå,

At qvinfolck, som ibland benäget är til läsa
Och söker där uti en loflig sinnesro....
hinner väl ändå beställa om sitt bo...

och fortsätter:

Alt nog at det ei mer är lönt ell' obekant,
At qvinfolck, som ibland beniget är til läsa

Ett sådant lärdoms-ros, som visar mycket
grant,
At ingen kundskap dem för hög ell' diupsint
varit,
Men at de rättat tidt hvar mannen vilse
farit.

De ha tillfyllest vijst, at kiönet icke väller,
Den brist på vett, som man det kiönet före-
brår,
Vijst, at naturen sielf sig mera hedrat håller,
Hvar deilighet i kapp med grundat lärdom
rår,

Fast jämppte svaga skäl, försumlighet och
vana
De arma quinfock lär vid sömm och spinn-
räck stana.

Man skiuter skulden mäst på det gemena
bästa,
Som ingen nytta tycks av qvinfolcks lär-
dom ta,
De hindras, menar man, däraf, förty de
mästa
Sig giffta och en hop med husbekymmer ha.
Man frucktar om de smak på högre saker
finge,
At sedan aldrig rätt med hus-hålds syslor
ginge;

Man hämtar quinfock fram från urmins
gamla tider,
Som helt berömligt läst men skamligt lef-
vat ha,
Och dömmar därutaf, at ärbarheten lider,
Så snart et qvinfolck fins, som läs och skrif-
ver bra.
Fast Sapho, säger man, har sköna verser
skrifvit
Lell, har hon det, som fult och lastvärdt är,
bedrifvit.

Hvad har Sempronia för näsligt rykte läm-
nat,
Hon som i sång och dans förutan lijke var,
Hon var til stora ting utaf naturen ämnat
Och hade gåfvor, som det kiönet sällan har
Förutan sit latin förstod och skref hon
greska
Men gjorde gläns af dygd och lefde som en
leska.

Den av fru Brenner refererade tankegången är icke oss, sena tiders barn, obekant. Grundstommen är densamma, som ännu kommer fram och ställes upp som en fågelskrämma varje gång det gäller utvidgning av kvinnans rättigheter och rörelsefrihet, fast påklädningsväxlar efter tidevarvets mod. Vem känner icke igen argumenteringen, t. ex. mot kvinnlig rösträtt, i farhågan

"At sedan aldrig rätt med hus-hålds sysloginge"?

Vem har icke alldeles nyss förnummit ett eko av påståendet att "ärbarheten lider" i den häftiga skallgången mot målsmanskapets upphävande genom en ny äktenskapslag, som skulle betyda "hemmens förödande"?

Fru Brenner opponerade sig mot att kunskap, som anses gagna mannen, skulle skada kvinnan, opponerade sig mot själva det brukliga sättet att dra slutsatser i frågan. Det finns på den manliga sidan "ibland den lärda hop så svaga kärll som vij", men ingen påstår därför, att lärdomen har skulden.

Alt lika fula fel, alt lika täcka dygder
Man verklig daglig dags hos bäge könen ser.
Men om det vore så, at qvinnan vore bygder
Mer svag och mera slem, som mången föreger,
Då styrkes mina skiäl, at hon så mycket mera
Bör hielpa sit förnufft, bör läsa och studera.

Detta sista argument upptog senare fru Nordenflycht i stycket Fruentimbers Plikt at upöfwa deras Wett.

I sista avdelningen av verserna till Hesselius åberopade sig fru Brenner på kyrkofädernas nitälskan för kvinnorna i avseende på den allra viktigaste lärdomen, den "som visar, hur man väl och dygdigt leva må".

Biblioteksmannen och litteraturhistorikern Johan Lidén har bland sina i handskrift efterlämnade litteraturhistoriska anteckningar en förteckning på svenska på lärda fruntimmer. Den börjar med den heliga Birgitta. Bland där upptagna namn, mycket fåtaliga, fast den sträcker sig över fyra århundraden, är även en Maria Gustava Gyllenstjerna, som översatt Josephus, den judiske historieskrivaren (i första århundradet efter Kristus), dock icke från grekiskan, utan från en fransk översättning. Anspråken på "lärda fruntimmer" voro ännu på Lidéns tid mycket små!

Till denna Maria Gustava Gyllenstjerna, som var gift med greve Carl Bonde till Tyresjö, skrev fru Brenner den 15 september 1713 en dikt "över den av hennes nåde lyckeligen försvenskade Josephi historia".

Det ländar alt vårt kiön, min nådigste grevinnu,

Til mercklig prydnad och til heder jemte ehr,
At man Josephum klädd i svenska kläder seer
Ai en så högförnam och dygdfullkommen
qvinna.

Fru Brenner hade tyckt sig märka ett visst sammanhang mellan åsikt och person hos männen, när de bedömde kvinnorna:

Vältaligheten som ett medfödt qvinfolcks
smycke

Plä lämnas oss af dem, som tåla i vår siäl
Det lius, den eld och krafft, som hielper äfven
väl

Oss komma foster fram, som få gå ut på
trycke.

De andra deremot, som tvijka ell' förtryta,
Om någon av vårt kiön förs stiga dem så när,
Det äro de som sielf måst afla med besvär,
Och sina hufvud grymt med sina alster
bryta.

Den förmån, deras kiön fast mångfalt elliest
 äger,
 Den hinner icke hijt, går själen intet an,
 Hon käns vid intet kiön, är hvarken hon ell'
 han,
 Men råkas, som man tror, i fägre kroppar
 fäger.

Återstående verser innehålla blott ar-
 tigheter och glädjebetygelser över att
 "Josephi lärda skrifter" nu blivit till-
 gängliga även för "den, som intet språk,
 än blott sin svenska kan".

HILMA BORELIUS.

Val inom Fredrika-Bremer- Förbundet.

Vid Fredrika-Bremer-Förbundets sty-
 relsesammanträde i jan. utsågos funk-
 tionärer inom styrelsen, varvid till ord-
 förande omvaldes fru Agda Monteli-
 us, till vice ordförande fru Lizinka
 Dyrssen, till kassaförvaltare fru Lilly
 Hellström och till sekreterare fröken
 Ida von Plomgren.

Vidare företogos val för förbundets
 skilda styrelser och kommittéer, av vil-
 ka vi nämna följande. Till medlemmar
 av styrelsen för Rimforsaskolan omval-
 des de avgående medlemmarna inom
 större styrelsen: grevinnan E. Bielke,
 fru A. von Ehrenheim, direktör S. E.
 Fredrikson och professor N. Hansson,
 samt mindre styrelsens avgående med-
 lemmar fru L. Dyrssen och direktör G.
 von Zweigbergk, varjämte nyvaldes fru
 E. Sederholm efter fröken L. Engström,
 vilken avsågt sig uppdraget. Till med-
 lemmar av styrelsen för Apelrydskolan
 omvaldes agronom G. Eliasson, profes-
 sorskan A. Herrlin, fröken S. Laurell,
 ingenjör L. Nobel och fru E. Quensel

samt nyvaldes rådman C. Dahl och fru
 A. von Ehrenheim efter direktör A.
 Bismark och fröken L. Nathorst-Böös,
 vilka undanbett sig återval. Till med-
 lemmar av styrelsen för Apelrydskolan
 mer-Förbundets skola för kvinnlig yr-
 kesutbildning omvaldes fröken M. Asp-
 man, fru L. Hellström, fröken K. Hes-
 selgren, fru S. Qvarnström, fröken A.
 Thorstenson och doktor Karolina Wi-
 derström. Efter fru G. Törnell och
 fröken S. Ulrich, vilka avsågt sig upp-
 draget, samt på den plats, som stått va-
 kant, nyvaldes fru E. Billing, fröken B.
 Hübner samt fröken G. av Klintberg.
 Medlemmarna i kommittén för lagfrågor
 omvaldes: redaktör G. Aldén, revisions-
 sekreterare A. Rohde, doktor Alexandra
 Skoglund, advokat M. Staël von Hol-
 stein, fröken A. Thorstenson och fru G.
 Törnell. De avgående medlemmarna
 inom sjukvårdskommittén i Stockholm
 återvaldes: fröken I. Blomstedt, profes-
 sor T. Hellström och fröken M. Leijon-
 hufvud.

För förbundets stipendieinstitution ha-
 de tidigare följande val företagits. Till
 ordinarie ledamot i förvaltningsstyrelsen
 hade omvalts regeringsrådet A. Wall
 samt nyvalts suppleanten bankdirektör
 H. Lettström efter fröken M. Silow.
 Till suppleant i samma styrelse hade
 återvalts auditör C. G. Juhlin-Dannfelt
 samt nyvalts fröken E. Nordenson efter
 bankdirektör Lettström. Till medlem-
 mar av stipendienämnden hade omvalts
 fru A. Bergensträhle, statskommisarien
 friherre C. Leijonhufvud, fröken S.
 Leijonhufvud, fru A. Montelius och
 fröken K. Wall samt nyvalts fröken E.
 Nordenson efter fröken M. Silow.

Statsanslag. Ett anslag av kr. 11,000:—
 har av riksdagen för år 1920 beviljats Rim-
 forsa lanthushållningsskola för utbildande av
 lärarinnor. Inträdesfordringar och kursplan-
 ner äro de samma som förut. Avgiften för
 undervisning, kost, logi och lyse har höjts till
 kr. 1,200:— för år.

Likaledes har ett statsanslag av kr. 1,000:-- beviljats Fredrika-Bremer-Förbundet som understöd för utgivandet av Hertha.

De kvinnliga kårsammanslutningarna bilda ett centrallråd. Styrelsen för sexton kvinnliga kårsammanslutningar, omfattande läkare och andra akademiskt bildade kvinnor, lärarinnor, tjänstemän i statens och stadens verk, kontorister m. fl., ha tagit initiativet till bildande av en samorganisation, de kvinnliga kårsammanslutningarnas centrallråd. Enligt det preliminärt antagna programmet har centrallrådet till uppgift att sammanföra de kvinnliga kårsammanslutningarna till gemensamt arbete för att höja kvinnornas ställning som tjänsteinnehavande.

I första rummet vill centrallrådet företråda kvinnornas intressen vid behandlingen av frågan angående utsträckt befogenhet för kvinnor till civil statstjänst. Vidare vill centrallrådet verka för att principen lika lön för lika tjänst må bli rådande, och att sålunda hänsyn till löntagares försörjningsplikt måtte tillgodoses på ett annat sätt än genom fastställandet av av olika lön för lika befattning.

Det provisoriska centrallråd, som konstituerat sig, har till ordförande valt fröken Anna-Brita Bergstrand, Sveriges flick- och samskolors lärarinneförbund, och till sekreterare fröken Augusta von Düben, kvinnliga telegrafpersonalens förening.

Notiser från bokvärlden.

Det underbara. Berättelse från världsstormarna av *Jane Gernandt-Claine*. Wahlström & Widstrands förlag, 1919.

"Har jag lyckats, borde sidorna brinna av min beundran för det franska folket", skrev denna boks författarinna till mig när den nyss kommit ut. Jane Gernandt-Claine har gåvan att i sina böcker ge sin alltid unga, lyckoskådande entusiasm, den gjuter sig kring det valda ämnet som sol och vårglans. Så också här, och hon bör själv veta att hon lyckats med vad hon sagt sig vilja. Denna bok är en hymn till det franska folket med pris av dess uthållighet, mod och tro under världsstormarna.

Här är icke fråga om neutralitetsvägande. Förf., själv sedan årtionden tillbaka fransk undersåte, känner och tänker franskt, lever, lider och fröjdas med Frankrike. När man läser *Det underbara*, måste man ställa in sig på detta, också därför att mänskorna i boken, alldeles oavsett den brinnande nationalism de representera, äro så verkligt franska. Hos oss vore fru Alice Garcia en omöjlighet eller en karikatyr.

M:me Garcia, fransyskan, som lätt och enkelt utan sentimentalitet provar olika nationaliteter, naturligtvis med begränsning till de allierade, i egenskap av äkta män — kriget befordrar ledigt det snabba utbytet och gör skilsmässoprocessen överflödigt — är både acceptabel och intagande i sitt begär att vara till glädje för den hon älskar. Även Véronique, fru Alices antipod i sitt intensivt fördjupade känsloliv, monsieur de Larmor, den vackra mörklagda officeren som kriget gör blind men framför allt den gamla lama fru Morel äro franska typer och kunde intet annat vara.

Boken kom ut till jul. Det är inte ännu för sent att läsa den.

E. K—N.

Den sista gustavianska hovdamen.

Ur Marianne Ehrenströms *Minnen av Henrik Schück*. Hugo Gebers förlag, 1919.

Professor Schück presenterar själv med påfallande överlägsenhet Marianne Ehrenströms *Minnen* som "en gammal dams badinage", vilket han icke ansett nödigt att ödsla kritik på. De långt ifrån

säkra uppgifterna finge stå för memoarskrivarens räkning.

Ståndpunkten har i vilket fall som helst det med sig att i högsta grad förenkla utgivningsarbetet. Vad man nu annars kan ha för åsikt om att en litteraturvetenskaplig auktoritet så asketiskt avhåller sig från all jämförande granskning med nonchalant avfärdande av det materials historiska värde, som furnerar stoff till hans bok.

Det är som ren nöjesläsning professor Schück skänker den svenska allmänheten det nu föreliggande urvalet av den digra samling minnesanteckningar av fru Ehrenström, som finnes i Svenska Akademiens ägo.

Accepterande det som sådant får man säga att man kan knappast roligare ha än att läsa dessa erinringar från Sofia Magdalenas änkehov och tiden från kungamordet 1792 till änkedrottningens egen död. Överstinnan Ehrenström levde i brännpunkten av tidens händelser, och allt vad som fanns av betydande personligheter kom inom hennes umgängeskrets. Kvickare och roligare kommentarer än hennes torde man också få leta efter.

Marianne Ehrenström var emellertid något mera än en kvick och rolig krönika. Hon var en karaktär, som inger respekt, och som sådan träder hon fram i sina minnesanteckningar med legitimt anspråk på erkännande.

E. K—N.

Mathilda Orozco. Söderländskan i Norden. En livsbild, tecknad av *Robert Montgomery-Cederhielm*. P. A. Norstedt & Söners förlag, 1919.

Det är inte en så alldeles enkel sak att utan vidare slå sig på att skriva en biografi och handskas med gamla papper och memoarbidrag. Mathilda Orozco, den varmblodiga sydländskan, om vilken det sagts att hon dansade med tre generationer och tjusade fyra, har till biograf fått en henne närstående frände, som säkerligen känt som en honom ålig-

gande uppgift att med hjälp av de gamla familjepapperen teckna hennes bild. Det goda uppsåtet kan dock icke sägas ha varit i stånd att fylla upp vad som, naturligt nog, brustit i litterär träning och forskningsmetod, liksom att det rätta perspektivet näppeligen har fullt bibehållits. Föremålets närhet har synbarligen hindrat objektiva iakttagelser och omdömen.

Man har också en smula svårt att orientera sig i denna livsbild, där årtal oftast flyktigt och tillfälligt antydast och händelserna understundom hopa sig helt okronologiskt. Av intresse är en del skymtande miljöer i brev till och från Mathilda och framträdandet av många av tidens kända personligheter.

Jenny Lindiana till hundraårsminnet.

Av *Sven Dorph*. J. A. Lindblads förlag, 1919.

Den ovan gjorda anmärkningen om vanskligheten att hasteligen ge sig på arkivforskning och publicera resultaten står med allt fog även för Sven Dorphs nya Jenny Lindbok. Visserligen skall väl själva titeln, *Jenny Lindiana*, ange en sorts anspråkslösare komposition, men sovring av materialet bör dock under alla förhållanden ifrågakomma. Det är föga lämpligt att utgå ifrån att allmänheten har samma smak för att "sluka allt" som på något vis anknyter sig till föremålet, som en enskild entusiast kan bekänna sig till. Av de många i och för sig värdelösa "klipp" och omnämmanden, som samlaren undantagslöst lägger till övriga, värdefulla förvärv, kan man begära att utgivaren gör ett omdömesgillt urval.

Jenny Lindiana, liksom utgivarens föregående Jenny Lindbok, betecknar mångfaldiga försyndelser i detta avseende. Och har jag redan anmärkt på bristande kronologiskt sinne i boken om Mathilda Orozco, måste jag här fastslå att *Jenny Lindiana*, trots hr Dorphs egen poängterade försäkran om att tidsföljd iakttagits och vederbörliga

upplysningar och kommentarer bifogats, företer ett hopplöst kaos av förflutet och närvarande. Ena gången får man till livs en notis om att Jenny Linds son "är en av de tjänstgörande officerarne i syd-afrikanska kriget", en annan gång att "häromdagen" hade ett välgörande företag erhållit en gåva i pengar från Jenny Lind, ännu en annan gång att "i går afton" hade på uppgiven plats i Amerika en fest till firande av Jenny Linds minne ägt rum, allt utan närmare tidsbestämning. Detta endast ett par småexempel på de odaterade tidningscitater, som utan all anpassning använts. Till dessa kan jag emellertid ej underlåta att ytterligare foga utgivarens uppgift om att "i senaste numret av *Hertha*" en skildring av Jenny Linds engelska hem förekommer, vilken också hr Dorph in extenso återger. Uppgiften innebär att *Hertha* skulle saligen avsomnat i februari 1915, då vi hade nöjet publicera artikeln i fråga!

Metod och exakthet äro under alla förhållanden en oavvislig fordran i fråga om litterärt arbete av art som detta. Andra nödvändiga förutsättningar att förtiga!

E. K—N.

Från mina barndomsdagar 1828—1845 av *Ebba Ramsay*. P. A. Norstedt & Söners förlag, 1919.

Det är en 91-årig kvinna som satt sig ned att teckna sina barndomsminnen. Tillbaka till 1828 sträcker sig hennes levnad. Rent underbar är under sådana förhållanden prestationen i och för sig. Inte mindre synes den så, när man kommer in i läsningen av boken.

Med en livlighet, som ger färg och fart åt uppteckningarna, berättar *Ebba Ramsay* om sina uppväxtår. Det hela blir ett stycke kultur- och personhistoria. Barndomshemmet, det tidigare 1800-talets Stockholm, dess mer eller mindre kända personligheter, från Karl Johan, Wallin, Fredrika Bremer, Geijer, Jenny Lind, Knösarna och hela gradskalan igenom, passera revy medan man följer författarinns egen utveckling. Att till *Ebba Ramsays* "oförgätliga minnen" hör sammanträffandet med den tidens i en viss riktning framstående andliga ledare som Rosenius, Fjellstedt, Wieselgren, Thomander, August Posse m. fl. är för alla som känna henne och hennes liv självklart. Den andliga väckelsen på 1840—50-talet blev i hög grad bestämmande för hennes levnad.

E. K—N.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:—, varvid prenumeratton sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:75. Lösnummer 45 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm*. Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. STOCKHOLM Allm. Tel. Österm. 16 18

Av Kungl. Maj:t godkänd högre lärarinnekurs på 1½ eller 2 år.

Även ettårig lärarinneutbildning. Enda tvååriga handarbetslärarinnekurs. Högre kursen har två valfria linjer med samma kompetens. Seminariet åtnjuter **statsanslag**, och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan** göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottagningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran

Tidskriften HERTHAS

annonspriser: netto.

Ruta om åttiondels sida: 65×50 mm.	Ruta om fjärdedels sida: 65×101 eller 131×50 mm.	Ruta om halv sida: 131×101 el. 65×204 mm.	Hel sida: 131×204 mm.
1 gång Kr. 6: 25	1 gång Kr. 11: —	1 gång Kr. 20: 60	1 gång Kr. 38: 50
5 gånger 27: 80	5 gånger 49: 50	5 gånger 95: —	5 gånger 174: 60
10 53: 75	10 96: 25	10 185: 60	10 336: 85

UTAN MELLANHÄNDER

CHEVIOTS-KJOLAR, KLÄDES-
KJOLAR - - - - SIDENKJOLAR
CHEVIOTS-KLÄDNINGAR

Billigast direkt å

STHLMS KJOLFABRIK

MALMSKILLNADSG. 9, 2 TR.

R. T. 121 46 - - - - A. T. 474

ANNONSER

för HERTHA upptagas av
fröken Ingeborg Berg-
ström, Östermalmsg. 31.
Rikstel. 97 83 - Rikstel. 97 83

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av Fredrika-Bremer-Förbundet.

Redaktör: Fanny Ekenstierna.

Utkommer under 1920 med 24 åttasidiga n:r. Prenumerationspris: helt år kr. 2.50 halvår kr. 1.40, kvartal kr. 0.80. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poem, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1917 kr. 2.— och för 1918 kr. 2.50 pr exemplar.

INNEHÅLL

Den civila statstjänsten. Av Axianne Thorstenson.

Leopoldine Kulka. Av Olga Misår.

Uttalanden om den nya giftermålsbalken.

Kringblick.

Sophia Elisabeth Brenner. Av Hilma Borelius.

Fredrika Bremer-Förbundsmeddelanden.

Notiser från bokvärlden.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN

EN KRONA HIT...

EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**
för bordet, stekning och bakning.

Samma överträffade kvalité som före krlstiden.